

...sempozyum, kongre, forum

KAMUSALLIK YENİDEN ÇALIŞTAYI'NDAN...

Şubemizin ODTÜ Mezunları Derneği ile ortaklaşa düzenlediği "KAMUSALLIK YENİDEN" Uluslararası Çalıştayı 8-9 Ocak 2010 tarihlerinde ODTÜ Mezunları Derneği Vişnelik Tesisleri'nde gerçekleştirildi.

Kamusal Alanı Düşünmek Neden Gereklidir?, Kamusal Alanın Gelişimi: Tarih ve Teori, Yeni Bir Toplumun İnşasında Ekonominin Örgütlenmesi, Dünyada Değişik Kamusal Alan Pratikleri, Toplumsallığın ve Kamusal Alanın İnşasında Medya ve Yerel Yönetimler başlıkları altında 4 oturum yapıldı. Bu oturumlar kapsamında özelleştirme, millileştirme, devletleştirme, kamulaştırma-kamusallık, yeni bir toplumun inşası kavramları ekseninde iki günlük bir beyin fırtınası gerçekleştirildi. Genel geçer söylemler yerine konuşmacıların bu oturuma özgü sunumlarla katıldığı ve izleyicilerin de önemli katkılarda bulunduğu çalıştay, düşün dünyasına nemli boyutlar kazandırıcı bir düzeydeydi.

Çalıştayın uluslararası boyutundaki katılımcılardan Küba Büyükelçiliğinden Jorge Crespo Milan oldukça önemli bir sunum yaptı. Prof. Mark Neocleous babasının rahatsızlığı nedeniyle, John Holloway ise bir vize sorunu nedeniyle gelemediler. Ama her iki konuşmacı da bu çalıştay için hazırlamış oldukları özgün bildirimlerini ulaştırdılar ve ilgili oturumlarda bildirimleri kendi adlarına sunuldu.

Prof. Mark Neocleous ve John Holloway'ın bu özgün bildirimlerinden bazı alıntıları okuyucularımızla paylaşmayı yararlı bulduk.

Kamusal Alanın İçinde, Kamusal Alana Karşı

Mark Neocleous

(Çevirenler: Burak Özçetin-Deniz Özçetin)

"Kamusal alan farklı şeyleri çağrıştıracak şekilde ele alınabilir. Tüm vatandaşların çıkar alanı olarak düşünülebilir; ya da özel hayattan farklı bir alan olarak. Fakat sıklıkla devlete mahsus şeylere referansla da tanımlanabilir. Lakin bu çağrışıma ve kamusal alanın gelişimi ve değeri hakkındaki genel geçer görüşe rağmen devlet hakkında çok az şey söylenmiştir. Bu bence Habermas'ın eleştirel teoriyi çok devlet merkezli görmesi ve bundan duyduğu rahatsızlık sebebi ile böyledir. Böylelikle 'kamusal alan' hakkında Habermas'tan itibaren yürütülen tartışmalar eleştirel teoriyi devletten uzaklaştırma arzusuna dayanmaktadır. Bu bir hatadır.

Önerim şudur: kamusal alana daha önceden gösterilen değeri ona tekrar göstermek devlet teorisini geri getirecektir. 'Kamusal alanın' özelden başka diyalektik bir karşınının olmadığını belirtmiştik. Fakat bu karşılık devleti resmin dışına itmektir. Genel varsayım işleyen bir demokratik kamusal alanın sivil toplumla devlet arasında keskin bir ayrımı gerektirdiğidir. Fakat bu varsayım eleştirel teorisinin devlet ve sivil toplum ile ilgili kavrayışını bir kenara atmaktadır. Özel olarak, devletin sivil toplumun oluşumundaki kurucu rolünü açığıklayamaz."

"Böylelikle son önerime geldik; kamusal alan kavramı bizleri özellikle devlet hakkında konuşmaktan alıkoymak için tasarlanmıştır. Devlet-sivil toplum ayrımından kaçınmak için bize kamusal-özel ayrımını dayatır. Bunu yaparken de liberal özneyi başlangıç noktamız olarak almamızı salık verir. Bu devasa bir siyasi hatadır. Tam da bu yüzden eleştirel teoriyi kamusal alan kavramı üzerinden; yani kamusal-özel ayrımı üzerinden geliştirmeye çalışmaktansa ben devlet-sivil toplum ikilisini öneriyorum; elbette ki aralarındaki ilişki diyalektik olarak anlaşılacak kaydıyla."

Kamusalı Yeniden İnşa Etmek Latin Amerika Deneyimleri Üzerine Düşünceler

John Holloway

(Çevirenler: Burak Özçetin-Deniz Özçetin)

"Benden Latin Amerika'daki değişimler üzerine konuşmam istendi; ama aslında çok uzak diyarların hikâyelerini anlatmıyorum sizlere. Latin Amerika şu anda önemli görünüyor, çünkü toplumsal çatışmaların yoğunluğu insanları kökten değişim ve yeni bir toplum yaratma konularında düşünmeye zorlamakta. Fakat nihayetinde toplumsal çatışma Türkiye'de ya da gezegenin herhangi bir yerinde aynı yoğunlukta insanları açıkça bir felakete sürükleyen kapitalist düzene karşı insanlık için yürütülen savaş.

Fakat Chiapas ormanlarındaki yerli halkların mücadelelerinin Ankara'daki elektrik mühendisleri ile ne alakaları olabilir? Ya da onların "itaat ederek yönetme" (mandar obedeciendo), "yürümeyi istemek" (preguntando caminamos), "yürüyoruz, koşmuyoruz, çünkü yolumuz çok uzun" (caminamos, no corremos, porque vamos muy lejos) prensiplerinin alakası ne? Aklıma iki şey geliyor:

Birincisi, kamusalın doğasını kökten bir sorgulamaya tutmayan bir kamusalılık savunusu çok zayıf bir temel üzerine yükselir. Elbette elektriğin ve diğer şeylerin özelleştirilmesine karşı çıkmalıyız; sadece özelleştirmenin bu aktiviteleri sermayenin mantığına teslim etmesi bile karşı çıkmak için yeterli. Fakat biz kendimizi sadece mevcudun savunusu ile sınırlarsak iddiamız çok zayıflar. Cochabamba halkı özelleştirmeye alternatif olarak su üzerinde devlet denetimini reddettiğinde dünya halkları için konuşmaktaydılar. (Devlet su arz hakkını bir ABD firması olan Bechtel'e satmıştı. Halk direnerek bunu kabul etmedi. Su hakkının Bechtel'den geri alınmasından sonra devlet denetiminde kalmasını da kabul etmedi. Halkın kontrolü altındaki bir su yönetim sistemini oluşturduklar. -Yayıncının notu) Cochabamba halkı Mevcut haliyle bu kamusal alan bizim kamusal alanımız değildir; bizden ayrı bir kamusal alandır bu; hepten devleti tanımlayan verimsizlik, yolsuzluk ve yabancılışmada payı olan bir kamusal alandır. Özelleştirme karşıtı mücadelede desteği genişletebilmek için mevcut kamunun ötesine geçmeli; başka

türden bir kamusalığın, halkın kontrolünde, daha iyi bir toplum mücadelesinin bir parçası olarak anlaşılan bir kamusalığın inşası için fırsat yaratmalı. Bu boş bir ütopyadan ibaret değildir; aksine, şimdi ve burada nasıl örgütlenmemiz gerektiği; neyi öne sürmemiz gerektiği hakkında dolaysız ve bir o kadar da hayatta ilgili bir sorundur.

İkinci nokta ise şudur: gördüğümüz üzere kamusalın doğasını sorgulamaya başlayınca aslında her şeyi sorgulamış oluruz: siyasetin ve zamanın doğasını. Kaçınılmaz olarak "ilerleme"yi sorgulamış oluruz. İlerlemenin halk denetimine tabii tutulması gerektiğini söylerken onun özerk bir güç olmadığını, onun önünde eğilmememiz gerektiğini, aksine onun bize ve aldığımız kararlara boyun eğmesi gerektiğini vurguluyoruz. Belki de kamusal alanın yeniden inşası daha yavaş ilerlememiz, koşmamamız, yürümemiz ve yürürken hangi yöne gideceğimizi tartışmamız gerektiği anlamına geliyordu. Kapitalizm aslen "daha hızlı, daha hızlı, daha hızlı!" ilkesine dayanır. En kısa zamanda en çok üretimi itekleyen değer kuralıdır bu. Kamusalı yeniden düşünmek ise "Hayır, yavaşlayalım, bundan böyle daha hızlı-daha hızlı-daha hızlı kuralını kabul etmeyelim; hep birlikte herkes için en iyi olanı bulmak için acele etmeden ilerleyelim," demektir."

"Bir anlığına söylediklerimiz ütopyacı bir safсата gibi geliyor kulaklarımıza; ama hemen iki ses daha beliriyor. Farklı coğrafyalardan gelen ve bize söylediklerimizin ne kadar hayatta ilgili ve acil olduğunu hatırlatan iki ses. Güneyde bize devrimin zaman algısının sermayenin zaman algısından çok farklı olduğunu; zamanın kendisinin bir toplumsal örgütlenme meselesi olduğunu söyleyen Zapatistaların sesini duyuyoruz. Kuzeyden ise geçen ay Kopenhag'da "başka bir çıkar yol yok, daha hızlı-daha hızlı-daha hızlı kuralı insanlığın yaşamını tehdit ediyor, ilerleme kavramını yeniden düşünmeliyiz ve onu kontrolümüz altına almalıyız" diyen protestocuların sesleri.

Ve elbette üçüncü bir ses, Ankara'daki elektrik mühendislerinin sesi."

Kamusallığın İnşasında Medyanın Konumu

Kamusallık Yeniden Çalıştay'ının 9 Ocak 2010 günü yapılan oturumlarından birisi de "Kamusallığın İnşasında Medyanın Konumu" oturumu idi. Oturumun yöneticiliğini TİHİV eski başkanı Yavuz ÖNEN yaparken, Doç. Dr. L. Doğan TILIÇ, Gazeteci Yazar Ertuğrul KÜRKCÜ ve Gazeteci Yazar Murat YETKİN konuşmacı olarak katıldılar. Konuşmacıların bu oturumdaki konuşmalarını özetleyerek okuyucularımızla paylaşıyoruz:

L. DOĞAN TILIÇ

Toplumsal problemlerin çözümüne dönük bir politik eylemlilik üretilebiliyorsa bir kıraathane, kahvehane de bir kamusal alandır diyen Tiliç bunlar gibi milyonlarca dolarlık yatırımla oluşturulmuş bir medya kuruluşu ve BİA benzeri internet ortamında daha parasız pulsuz bir özgür tartışmanın yaratılabileceği, yapılabileceği ve oradan fikirler üretilebilecek alanların da kamusal alan olduğunu kaydetti.

Kamusal alan bir devletin devlet otoritesinin müdahalesinden özerk, ondan bağımsızlaşmış bir alan olduğuna dikkat çeken Tiliç, "Ama sadece o yetmez aynı zamanda ekonomik güçlerin ekonomik güç odaklarının müdahalesinden belki daha genel bir ifadeyle pazarın ve pazarın azami kâr ilkesinin müdahalesinden özerkleşmiş, bağımsızlaşmış bir alan. Dolayısıyla kamusal alandan söz ettiğimiz zaman hem devletin hem de pazarın belirlenmesine, neyi belirlenmesine vatandaşların hayatını, gündelik hayatını belirlenmesine itiraz eden onunla arasına mesafe koyan bir alandan söz ediyoruz" dedi.

"Bir tür devletin ve o dev korporasyonların, dev holdinglerin kucagina oturmuş, onların kucaklarında onların çıkarlarının bekkilliğini yapan bir araç olmaya başlıyor ve işte o olan durumunda da medya büyük ölçüde kamusal alandan uzaklaşmış oluyor"

Medyadaki sahiplik ilişkisinin Gazeteciden TEKEL'e doğru ilerlediğini ve kamusal denilen şeyin, kamu çıkarı denilen şeyin nasıl medyadan yok olduğunu, medyadan kaybolduğunu bu ilerleyle ortaya serildiğini, yani sahiplik yapısının değişimi, dönüşümü kamusalığın işçilerin emekçilerin, çalışanların, vatandaşlar dediğimiz zümrenin önemli bir kesiminin medyadan yok olması anlamında kamusalığın da daraldığı, yok olduğu bir alan haline geldiğini belirtti. Tiliç, "Kamusallığı yeniden kurmak ve kurgulamak adına, herhalde daha önceki forumda da söylendi, bir başka dünyayı hayal eden kafamızın, bir başka dünyayı kurgulayan aklımızın bir başka medyayı da kurgulaması, düşünmesi, alternatif bir medya arayışı içine girmesi lâzım" dedi.

MURAT YETKİN

Medyanın kamuoyu belirlenmesindeki etkilerinin zirve yaptığı dönemlerin seçim dönemleri olduğunu çünkü o

zaman çok geniş kitleleri ilgilendirdiğini vurgulayan Yetkin sözlerini şöyle sonlandırdı, "Bana kalırsa genel olarak medyanın siyaset üzerindeki etkisi yıkıcıdır. Yapıcı değildir. Medya kitlesel medyadan söz ediyoruz yani bildiğimiz anlamda medyadan söz ediyoruz. Yani hani bağımsız denilen ya da kendini ağların dışına atmış medyadan söz etmiyoruz. Yaygın medyadan söz ediyoruz. Buradan siyasi anlamda yapıcı anlamda bir rol bekleyenler çok yanılırlar. Medya denen şey, bir medya faaliyeti belli bir zaman diliminde eğer o hükümetin yıkılacağı varsa yıkılmasını ya da rejimin yıkılmasını kolaylaştırır hızlandırır."

ERTUĞRUL KÜRKCÜ

"Yaygın medya esas olarak bir bütün olarak kamuoyunun inşasını sermayenin çıkarlarına dayandıran yeni bir düzlem üzerinde kendisini kurmuş olduğu için sermaye değerlerini toplumun öz değerleri gibi anlaması için topluma başka yerden bir saldırıda bulundu. Onun zihniyetini, onun aklını, fikrini, onun gündelik hayata bakıştaki değerlerini yeniden yoğurdu. Bu haber değil eğlence insanların medyadan aradığı şey olmaya başladı. Şimdi, evet yakınıyoruz, halka şöyle yapıyor böyle yapıyor

ama şimdi öte yandan öyle yoğrulmuş halk da onu talep eder hale geliyor" diyen Kürkçü "asıl mühim meselenin aradaki bu bağı nasıl kırılacağı, nasıl kamusal alanın çoğunluğunu meydana getiren işçiler, emekçiler, yoksullardan yana, oraya bakarak hayatın bir kere daha, yeniden kurulabileceği olduğunu" kaydetti. Gazetelerin politikalarını manşetleriyle yaptığını gazete okuyan yaklaşık 700.000 insanın manşetlere baktığını o günün algısını kendi kafasında kurduğunu ve asla bu manşetlerin patronun çıkarıyla çatışmadığını oysa hayatın patronun çıkarıyla çatıştığını dolayısıyla bu taleplerin, arzuların, dilin nerede ve nasıl kurulacağını asıl mesele olduğunu belirten Kürkçü "Toplumsallaştığı zaman, toplum kendi kendisini yönetir hale geldiği zaman, o zaman zaten bir sermaye hâkimiyetine dayalı bütün ilişkilerle beraber, sermaye çıkarlarıyla tanımlanmış bir iletişim dünyası kalmayacağı için o zaman iletişimin yeniden örgütlenmesi ve bütün olarak toplumun kendini ifade etme ihtiyaçlarına bağlı olarak sonsuzca çeşitlenebilecektir. Kamu alanındaki bu dönüşüm de bence Türkiye'deki bütün ilerici, solcu, sosyalist politik partilerin, güçlerin, hareketlerin mutlaka ve mutlaka bir siyaset geliştirmeleri gereken bir alandır. Kamu kaynaklarının halkın kendi kendisini ifade etmesi için yeniden tahsis edilmesi yani

bölüşüne bunun girmesi ancak bir miktar kamu alanında bizi ifade eder. İkincisi, devlet televizyonunun, radyosunun yani devletin yayın organlarının aşağıdan denetime açılması. Özel radyo ve televizyonlar ile gazetelerin de editoryal bağımsızlıklarına kavuşması patronun işiyle gazetecinin işinin birbirinden ayrılacağı bir mevzuat ve gazetecilerin örgütlenmesi. Bunların tamamı bir arada işlediği zaman, işte o zaman belki kamusal alanda faaliyet gösteren bu medya, medyalar toplumun dönüşümü bakımından hakikaten anlamlı bir işe, işleve kavuşabilirler" dedi.

Kürkçü "Kamunun emeği yoksulları, halkı temsil eden kesimleri arasında artan bir iletişim, enformasyon, bilgi paylaşımının bu açığı giderek kapatabileceğini düşünüyorum ama nihayet mülkiyet ilişkilerinin tamamı dönüşmedikçe hiçbir şey dönüşmüş olmayacağı için yayın yoluyla devrim de olmayacağı için elbette bu geçen zamanda aralıktaki manevi olarak entelektüel olarak, zihinsel olarak insanların ihtiyacı olan şeyleri temin etmektir. Yoksa düzenin ikna ve eleştirileye değişeceğine dair ben de şahsen öteki karamsarlar arasındayım. Hiçbir zaman böyle değişmeyeceğini biliyorum. Değişebilir mi bunun da kaçınılmaz olduğunu düşünüyorum" sözleriyle konuşmasını tamamladı.

Çalıştayın birinci günü "Kamusal Alanı Yeniden Düşünmek Neden Gereklidir?" oturumu ile başladı. Oturum Yöneticiliğini ODTÜ MD Yönetim Kurulu Üyesi Oğuz Ülker'in yaptığı oturumda Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İşıya Üşür "Kamusal Alanı Yeniden Düşünmek Neden Gereklidir?" sunumunu yaptı.

Çalıştayın ilk günü I.Oturum'da "Kamusallık Düşüncesinin Gelişimi: Tarih ve Teori" konulu tartışıldı. Oturum Yöneticiliğini EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Pektaş'ın yaptığı Oturumda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Doç.Dr. Filiz Çulha Zabcı, ODTÜ İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Yrd. Doç. Dr. Fahriye Üstüner konuşmacı olarak katıldı.

Çalıştayın ikinci günü I. Oturum'unda "Dünyada Değişik Kamusal Pratikleri" tartışıldı. Oturum başkanlığını EMO Ankara Şubesi Üyesi Haşim Aydıncak'ın yaptığı toplantıda John Hohhoway'ın bildirisi okunurken, Küba Büyükelçiliği'nden Jorge Crespo Milan ve Araştırmacı Yazar Metin Yeğin, Latin Amerika deneyimlerini aktardı. Aynı gün öğleden sonraki I. Oturum'da "Toplumsallığın ve Kamusalın İnşasında Medya ve Yerel Yönetimler" tartışıldı. Oturum Yöneticiliğini EMO Ankara Şubesi Üyesi Ali Yiğit'in yaptığı toplantıda Samandağ İlçe Belediye Başkanı Mithat Nehir ve Çankaya İlçe Belediye Başkan Yardımcısı Eser Atak "Yerel Yönetimler" konusuna değindi. Toplantıya katılmayan Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir'in mesajı okundu.